

CONTINUÏTAT DE POBLAMENT A SANT JERONI DE LA MURTRA

JORDI LL. DE LA PINTA

Sant Jeroni de la Murtra és un monestir gòtic del segle XV que està situat en el terme municipal de Badalona, prop del terme de Santa Coloma de Gramenet. Els seus orígens són molt antics, possiblement es remunten a l'època ibèrica.

Les primeres notícies de la presència de restes arqueològiques antigues al Monestir de Sant Jeroni ens les proporciona J. Cuyàs, el qual parla de l'existència de fragments de ceràmica romana i d'un paviment d'*Opus Testaceum* (J.M. CUYÀS 1977, p. 338). Posteriorment, durant unes prospeccions superficials que vàrem realitzar en el monestir i els seus voltants, es va confirmar l'existència de ceràmica romana (J.LL. DE LA PINTA i J. RÍO MIRANDA 1979, p. 44-52).

D'altra banda Marta Prevosti en el seu excel·lent treball sobre l'àrea rural de *Baetulo* (M. PREVOSTI 1981, p. 49), ens parla d'un sondeig realitzat per J. de la Vega que proporcionà diversos materials ceràmics d'època ibèrica i també de romans del segle I a.C. i I d.C.

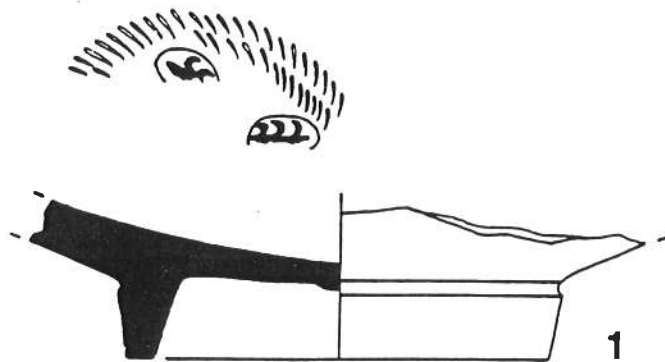
Tot i la manca de restes estructurals, la presència d'aquests materials ceràmics fa pensar en un possible establiment rural romà, el qual es trobaria segurament sota l'actual monestir. Cal tenir present, a més, que es tracta d'una zona que reuneix totes les condicions exigides pels romans a l'hora de fer-hi un assentament rural. Aquest establiment formaria part de l'àrea rural de *Beatulo*, així com també d'altres *Villae* similars properes a Sant Jeroni: La Miranda, Can Butinyà, Ca l'Alemaný, etc.

A l'hora d'establir quina ha estat l'evolució històrica d'aquest hàbitat en època romana, ens adonem de les limitacions que comporta un estudi fet a base de materials procedents de prospeccions superficials. Tot i això, pensem que amb la publicació dels materials ceràmics romans, fins ara inèdits, contribuïm a la tasca d'esbrinar el passat històric d'aquest jaciment.

Els materials ceràmics que presentem aquí procedents del fons del Museu Arqueològic de Barcelona (1), mostren que és probable una continuïtat d'hàbitat durant els segles II i II d.C. i a l'època Baix Imperial. Aquesta continuïtat ens era desconeguda fins ara ja que d'aquest període només es comptava amb l'existència d'una moneda, trobada durant la prospecció de J. de la Vega, datada en el 383-387 (H. COHEN 1930, p. 167) que descrivim tot seguit:

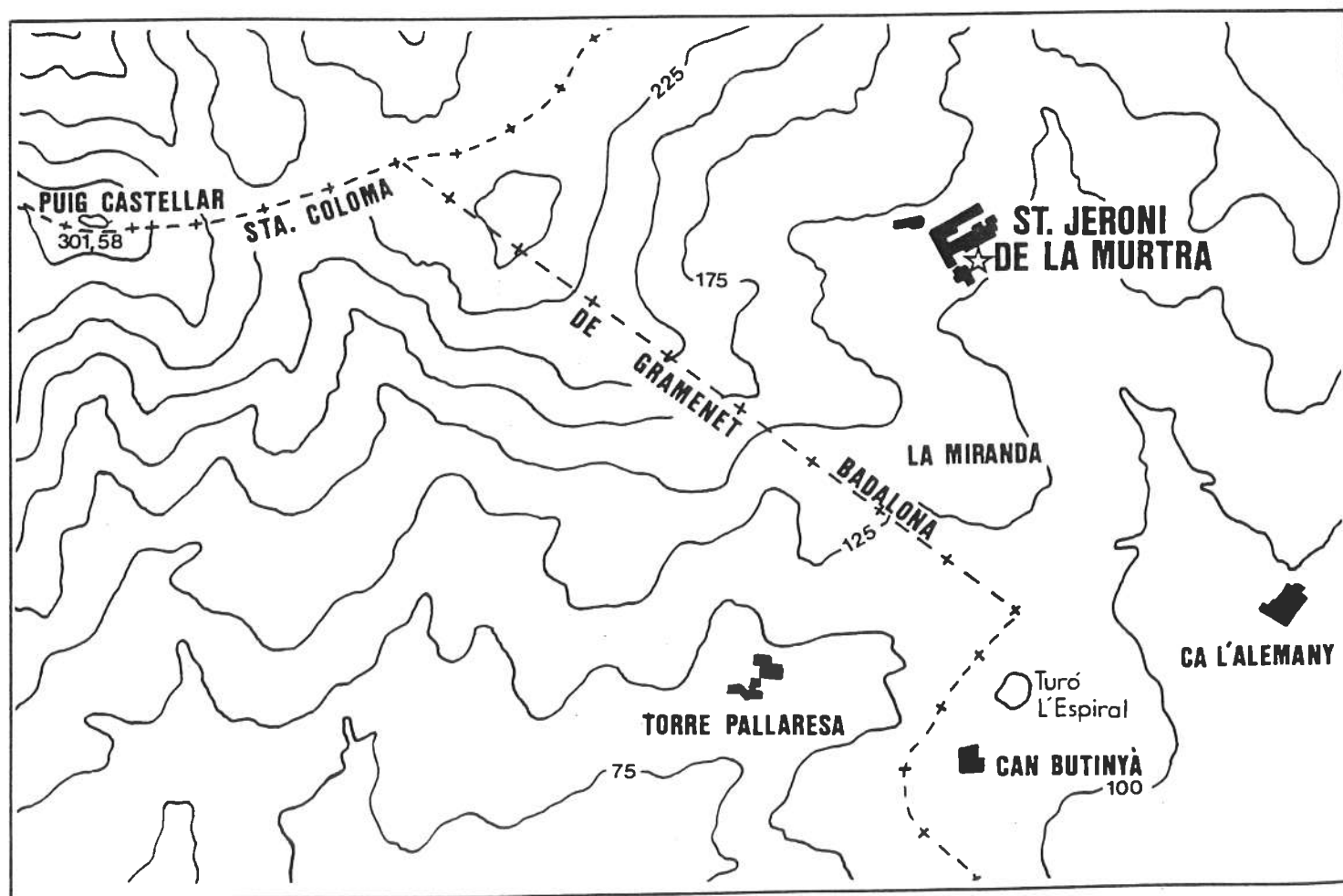
A: D.N. MAG. MAXIMVS [P.F.AVG] Bust diademat i vestit a la dreta.

R: [REPARATIO REI PUB] Exerg: PCON Màxim vestit de militar dret a l'esquerra, amb un globus i una victòria a la mà, fent aixecar una dona de genolls (M. PREVOSTI 1981, p. 50).

(1) Agraïm molt sincerament al seu director les facilitats prestades per a l'estudi i dibuix de les peces. Marcat en el fragment de la figura 3 consta el lloc on varen ser trobades i la data del 2 d'abril de 1961.

Situació dels jaciments amb materials d'època romana propers al monestir de Sant Jeroni de la Murtra.

DESCRIPCIÓ I CRONOLOGIA DELS MATERIALS

—Fragment de base d'una pàtera probablement de la forma 21 de *Campaniana A*. Argila ocre clar; vernís negre una mica iridescent aplicat per immersió, amb zones del peu sense envernissar. Es conserven dues palmetes de la decoració interior del plat, al voltant de les quals presenta decoració d'una doble franja d'estries que, en ocasions, s'uneixen per formar una sola franja més ampla. El fons extern està decorat amb un grafit i un lleu reenfonçament central. Cronològicament pot datar-se als voltants de la primera meitat del s. II a.C (fig. 1).

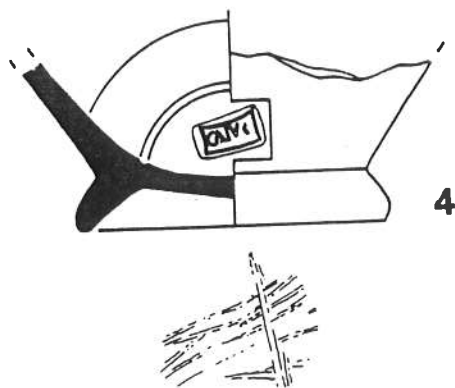
—Fragment del cos i arrancament de peu d'un vas de la forma Drag. 29 de *Sigil·lata Sud-gàl·lica*. L'argila, de color ataronjat clar, presenta abundants vacuoles en el seu interior. El vernís, en general, és mat encara que presenta de forma alternada zones brillants. La decoració horitzontal exterior consisteix en una garlanda recta trifoliada, delimitada per petits cercles a la part superior i per una línia ondulada a la inferior; per sota d'aquesta línia podem veure un altre fris horitzontal que combina els motius vegetals i animals. A la zona d'arrancament del peu s'hi pot veure una acanaladura. Cronològicament es pot situar entre l'època de Claudi i els Flavis (fig. 2).

—Fragment de vora de la forma Drag. 24-25 de *Sigil·lata Sud-gàl·lica*. L'argila i el vernís són de bona qualitat; la vora superior presenta una acanaladura externa, per sota de la qual trobem una decoració de rodeta. A la vora interior també trobem una acanaladura típica. La podem datar durant el s. I d.C. i fins a època flàvia (fig. 3).

—Fragment de base *Sigil·lata Hispànica*, probablement una forma Drag. 27 amb la marca CAIVO en cartela rectangular, documentada per Mezquíriz a Osuna en forma indeterminada (M.A. MEZQUÍRIZ 1961, p. 46). L'argila és de color rosat clar i el vernís és en general poc brillant i de qualitat deficient. En el fons exterior s'aprecien línies incises paral·leles que s'encreuen amb d'altres i formen interseccions que sembla han estat fetes intencionadament. Es data a mitjans del segle I d.C. i s. II d.C. (fig. 4).

—Fragment informe de Terra *Sigil·lata Hispànica* amb el vernís molt perdut.

—Fragment de peu de Clara A, probablement de la forma Lamb. 2a. L'argila és de color ataronjat així com el vernís, tot i que aquest s'ha perdut parcialment. Pot datar-se a voltants de la segona meitat del s. II d.C. o durant els primers anys del s. III d.C. (fig. 5).

—Fragment de peu i part del cos de Clara D, forma Lamb. 57. En el fons interior s'hi pot veure una acanaladura circular. La superfície es troba força deteriorada i s'observen incisions produïdes pel torn. El vernís està bastant alterat; malgrat tot, a les zones on es conserva bé es pot veure que és espès i compacte. Es data cap a finals del s. IV d.C. (fig. 6).

—Fragment de vora d'un petit bol de Clara grisa de la forma 3 de Rogoír. L'argila és de color gris; presenta decoració impresa al llavi a base de columnetes amb puntillat i dos nervis centrals rematades a l'extrem superior per cercles. La seva cronologia és del s. IV d.C. i s. V d.C. (fig. 7).

—Fragment de llàntia que conserva part de la paret i del disc central, el qual és decorat amb una figura femenina alada que porta

Escala 1:1

La mà esquerra una fulla de palma; els detalls de la vestidura que cobreix es poden apreciar clarament. L'argila és de color blanquinós i el seu exterior presenta vernís de color ocre una mica brillant. Podria tractar-se d'una llàntia de disc datable entre el s. II d.C. i el s. III d.C. (fig. 8).

CONCLUSIONS

Per tal de conèixer millor l'evolució d'aquest establiment, estudiarem els percentatges dels materials ceràmics coneguts fins ara, a partir dels publicats per Prevosti. No obstant, hem d'assenyalar les limitacions que comporta un nombre tan reduït de materials i la manca d'una excavació que permetria fer apreciacions més segures. Per tant, els resultats que aquí presentem no són definitius i cal esperar que una nova excavació confirmi o modifiqui les nostres conclusions.

Els percentatges dels materials, sobre un total de 46 fragments, queda de la manera següent:

<i>Ceràmica àtica</i>	2'17%
<i>Ceràmica Campaniana A</i>	10'87%
<i>Ceràmica Campaniana B</i>	8'70%
<i>Sigil·lata Aretina</i>	4'35%
<i>Sigil·lata Sud-gàl·lica</i>	13'04%
<i>Sigil·lata Hispànica</i>	34'78%
<i>Africana Clara A</i>	2'17%
<i>Africana Clara D</i>	2'17%
<i>Clara grisa estampada</i>	2'17%
<i>Llàntia</i>	2'17%
<i>Ceràmica ibèrica pintada</i>	8'70%
<i>Imitació de Campaniana</i>	4'35%

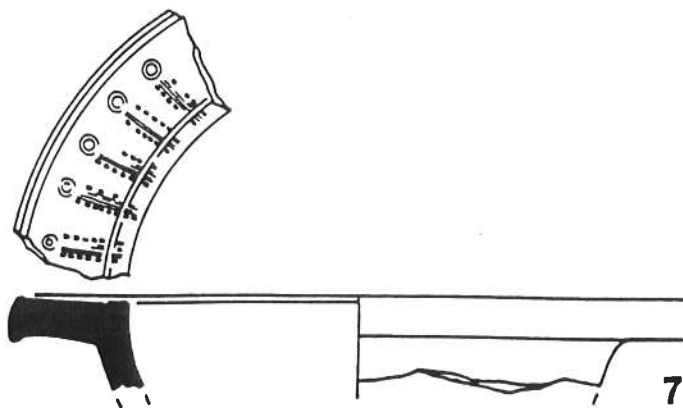
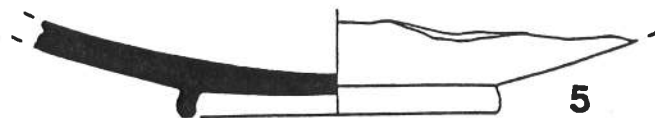
La primera observació que podem fer és constatar que comprenen un període cronològic que va des de l'època ibèrica fins el s. V d.C. com a mínim.

A l'hora d'establir els orígens d'aquesta vil·la hem de tenir en compte la ceràmica àtica i la Campaniana A, així com els fragments d'imitació de Campaniana i els típicament ibèrics, els quals indiquen un origen molt antic: l'època ibèrica.

Si es considera la proximitat del poblat ibèric Puig Castellar (J.L. DE LA PINTA i J. RÍO MIRANDA 1981) no és d'estranyar aquest origen tan antic. Tal com suposa Prevosti, és possible que durant la mateixa època de vida del poblat hi haguessin algunes cases fora de la muralla, a la plana propera al nucli habitat.

Segurament els habitants de la futura vil·la rural vivien, en època ibèrica, prop dels camps de conreu i en moments de perill es deuen refugiar al poblat fortificat. En romanitzar-se la regió, és probable que aquests establiments es convertissin en vil·les per la seva bona situació i per les terres de conreu, o bé simplement es transformessin en un *vicus*.

El tant per cent de ceràmica Campaniana B ens indica la presència segura d'un hàbitat, una vil·la o una construcció d'època romana, però d'una relativa pobresa. La Sigil·lata Aretina, que representa l'època d'August, també es troba en uns límits veritablement baixos. En el s. I d.C. s'aprecia un notable desenvolupament en sentit ascendent: 13'04% de Sud-gàl·lica i 34'87% d'Hispànica. El percentatge d'aquesta última ens indica un índex moderat per als se-

BIBLIOGRAFIA

- COHEN, H. (1930): *Médailles Impériales*, VIII, 2a edició. Buchhandlung Gustav Fock G.M.B.H. Leipzig.
- CUYÀS, J.M. (1977): *Història de Badalona: Badalona romana i visigòtica*. Vol. III. Badalona.
- CUYÀS, J.M. (1978): *Història de Badalona: segles VIII al XIV/XV*. Vol. IV. Badalona.
- DE LA PINTA, J.LL. i RÍO MIRANDA, J. (1979): *Nueva aportación al conocimiento arqueológico de los alrededores de Sant Jeroni de la Murtra (Badalona): El yacimiento romano de «La Miranda»*. Rev. Puig Castellar, 3a època, núm. 2. Santa Coloma de Gramenet.
- DE LA PINTA, J.LL. i RÍO MIRANDA, J. (1981): *El poblado layetano de Puig Castellar*. Santa Coloma de Gramenet.
- MEZQUÍRIZ, M.A. (1961): *Terra sigillata hispànica*. I-II. Valencia.
- PREVOSTI, M. (1981): *Cronologia i poblament a l'àrea rural de Baetulo*. Ed. Oikostau, SA. Monografies Badalonines, núm. 3. Museu de Badalona.